

VAKIF ŞEHİR ARTUKLU MARDİN

Dr. Mehmet Talat Şimdi

VAKIF ŞEHİR ARTUKLU MARDİN

Dr. Mehmet Talat Şimdi

Editör: Ercan Doğu
Kapak Tasarım: Ali Bozkurt
Mizanpaj: Ali Bozkurt

Bu kitabın yayın haklarıaittir.
Tanıtım için yapılacak kısa alantılar dışında müellifin yazılı izni
olmadaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN:

Sertifika No:

Baskı Tarihi:

..... Yayınları

..... İzmir

Baskı ve Cilt

.....

*Bu kitabı sevgili eşim Hayrunnisa Şimdi'ye
Oğullarım Ömer Fatih Şimdi ve Bekir Yavuz Şimdi'ye
Gelinlerim Arzu Şimdi ve Nazlı Şimdi'ye
Torunlarım Elif Şimdi, Eren Şimdi ve Batu Şimdi'ye adıyorum...*

ÖNSÖZ

Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin MEMLEKET SEVDASI

Sevgili Dostum Dr. Mehmet Talat Şimdi, bu eserin önsözünü yazmamı istediğinde, aklıma ilk gelen şey; bu eserin temelinde “Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin Memleket Sevdası”nın yattığı oldu.

Bir akademisyenin aylar-yıllar süren araştırma çalışmalarının ardından ortaya çıkan bu eserin içeriği ile ilgili konulara girmek hadsizliğine düşmek istemediğimi öncelikle belirtmek isterim. Zira çok uzun ve meşakkatli, ciddi çalışma ve araştırmalara dayanan bu eserin içeriğinin yanı sıra; adına türküler yakılan “Mardin Kal'ası”nın M.Ö. 7000 yılından başlayarak, günümüze gelen geçmişi ile günümüz Mardin'i hakkında bana söz düşmeyeceği kanısındayım.

Zira çocukluk günlerinde saklambaç oynadığı, gençlik yıllarında yürüyerek aşındıramadığı taş sokaklarda yaşayan ve bu kentin kuruluşundan beri geride kalan süreci, tüm yönleri ile gün ışığına çıkarmak için çaba göstererek anlatan, anlatmaya çalışan Dr. Mehmet Talat Şimdi'dir... Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin anlatmaya çalıştığı ise, özünde onun Memleket Sevdası'dır.

Sevdalandığı bu kentte; zamanı hoyratça tüketmek yerine, kentin

geçmişini, tarihini ve gelecek nesillere-kuşaklara aktarmanın yollarını arayan Dr. Mehmet Talat Şimdi'yi kutluyorum.

Dr. Mehmet Talat Şimdi'nin zaman zaman duygusallığının öne çıktığı, yetkilerini kullanmayanları eleştirdiği cümleleri ciddiye alın; ancak küsmemenizi-darılmamanızı dilerim. Çünkü o, ilgililerin ilgisizliğini öne çıkarmak değil, yapmaları-yapması gerekenleri hatırlatmak-dile getirmek; bir şeyler yapması gerekenler ile yapacak olanlara yol göstermek için yazdığına inanıyorum...

Ve 7 bin yıldan uzun bir süre huzur ve barış içinde bir arada yaşayan müslüman ve gayrimüslim toplumların birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularına ev sahipliği yapan bu kadim kente sahip çıkılmasını istiyor. Başka bir deyişle, Dr. Mehmet Talat Şimdi, Memleket Sevdası'na sahip çıkılmasını istiyor...

Varsa ki mutlaka vardır; görüş, destek ve önerilerinizle bu çalışmaya destek olun lütfen!

“Ben de böyle düşünüyordum... Bunlar, aslında bildiğimiz şeyler...” deyip, geri durmayın; ilgi ve desteklerinizi öne çıkarın...

Eleştirin, ama eksikleri tamamlamak, yanlışları düzeltmek için eleştirin...

Yayın öncesi sürecinde katkı koymaya çalıştığım bu çalışmadan büyük keyif aldım...

İnşallah/umarım sizler de keyif alırsınız...

Selam, sevgi, saygıyla...

Ercan DOĞU
Şair / Yazar / Gazeteci
Kamu İletişim Uzman

Sunuş

Mardin, Roma, akabinde Bizans İmparatorluğu dönemi'nde çevresindeki Dara ve Nusaybin ve Zerzevan kaleleri ile ön plana çıkan ama kendisi geri planda kalan bölgeyi yönetenler tarafından, karakol olarak kullanılan, uzunluğu 800 eni 150 metre olan, yüksek bir tepenin üzerinde kurulu bir şehir konumundaydı.

Necmeddin İlgazi'nin kenti ele geçirmesiyle birlikte Mardin, Ortaçağın gözde kentleri arasında girdi. Artukluların başkenti olan şehir, kültür ve medeniyet açısından çevresindeki Amid, Hasankeyf, Cizre ve Musul gibi şehirlerle yarışır bir hale geldi.

Artuklu egemenliğindeki Mardin, dini, askeri, ticari, eğitim ve sivil mimari eserlerle donatılarak bayındır bir hale gelmiş.

Mardin bölgedeki konumu ve zenginliği göz kamaştıran imari yapıları, nedeniyle de çevre beyliklerin ve İlhanlı ve Timur gibi iki büyük devletin istila ve yağmasına maruz kalmış bir şehirdir.

Artuklu başkenti Mardin'de, üç asır boyunca Artuklu sultanları şehrin muhtelif yerlerinde günümüze ulaşmış cami, medrese, hamam, türbe, saray, kale, çeşme, ticaret yapıları gibi görkemli anıt eserler dikmişlerdir. Bu eserlerin ya bir odasının içine defnedilen ya da müstakil bir türbe içinde gömülen Artuklu Sultanları ile yakınlarını sandukaları yüz yıl öncesine kadar görmek mümkündür.

Bu anıtsal mezar yapılarından çok az bir kısmı günümüze gelebilmiş ya da farklı bir yapı türüne dönüştürülerek işlevi değiştirilmiştir. İşlevi değiştirilen yapılardaki mezarlar ise ortadan kaldırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, talan edilen vakıf mallarının izini sürmek, aslına uygun işlevlerini yerine getirmeleri için yol gösterici öneriler yaparak koruma kullanma dengesi içinde sonsuza kadar ayakta kalmalarına vesile olmaktır.

Kapakta bulunan Sultan Resmi Konya Kùltür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yürütölen “Türkiye Selçuluları Konya Hanedanı Türbesindeki Naaşların Tanzimi” projesine aittir. Kapak resmi ise; Resimlerinde özellikle son elli yılda yaşanan kùltür erozyonundan payını alan Mardin’i, mevcut haliyle değil, bozulmadan önceki asli halini dikkate alarak kendine özgü tasavvur ve sanat gücüyle tuvale aktaran İsmet Yedikardeş, aittir. Kitap kapağında kullanılmasına izin verdiği için çok teşekkür ederim.

Mardin Artuklu Ünüversitesi, Artuklu Beyediyesi, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Artuklu Ünüversitesi, Mardin İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü tarafından örnek alınarak, 305 yıl Mardin’i kuran Artuklu Sultanları tarafından kurulan Vakıflara sonsuza kadar yaşatılmasını sağlayacak varlıkları tahsis edilmiş. Artuklu eserlerinin ve tahsis edilen mülkler ile sonsuza kadar yaşatılması başta bu kentin Adını Artuklu koyan devlet ricalinin asgli görevi olmalıdır. Bu eserlerin aslına uygun yenilenmesi bölge Turizimi ve istihdamına büyük bir katma değer yaratacağı gibi, Anadolu Fatihisi Sultan Alparslan’ın torunlarına bir vefa borcudur.

İçindekiler

1. Artuklu Medeniyeti'nin Kökeni
2. Selçuklu Yönetiminde Mardin
3. Türk (Oğuz Döğer Boyu) Beyi Artuk Bey
4. Artukluların Kurduğu Siyasi Teşekküller
5. Artuklu Yakut Bey ve Sökmen Bey Dönemi
6. Mardin Artuklu Necmeddin İlgazi Bey Dönemi
7. Mardin Artuklu Hüsameddin Timurtaş Bey Dönemi
8. Mardin Artuklu Necmeddin Alpı Dönemi
9. Mardin Artuklu Birinci Kutbeddin Dönemi
10. Mardin Artuklu Hüsameddin Yavlak Arslan Dönemi
11. Mardin Artuklu Mansur Nasreddin Dönemi
12. Mardin Artuklu Said Necmüddin Dönemi
13. Mardin Artuklu Fahreddin Karaaslan Dönemi
14. Mardin Artuklu Şemseddin Davut Dönemi
15. Mardin Artuklu Mansur Necmeddin Dönemi
16. Mardin Artuklu Adil imameddin Ali Alpı Dönemi
17. Mardin Artuklu Salih Şemseddin Dönemi
18. Mardin Artuklu Mansur Ahmet Dönemi
19. Mardin Artuklu Melih Mahmud Dönemi
20. Mardin Artuklu Melik Muzaffer Bin Melik Salih Dönemi
21. Mardin Artuklu Melik İsa Bin Davut Bin el Salih Dönemi
22. Mardin Artuklu Salih Küçük Dönemi
23. Sonuç ve Değerlendirme
33. Kaynakça

